

Załącznik do Uchwały Nr .....
Rady Miasta Knurów
z dnia .....

**GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA
NARKOMANII DLA GMINY KNURÓW NA LATA 2026 - 2027**

Knurów, październik 2025

SPIS TREŚCI

- I.** Wprowadzenie
- II.** Podstawy prawne
- III.** Dane diagnostyczne
- IV.** Realizatorzy Programu
- V.** Adresaci Programu
- VI.** Źródła finansowania Programu
- VII.** Cel główny Programu
- VIII.** Szczegółowe cele i zadania Programu
- IX.** Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- X.** Monitoring Programu

I. WPROWADZENIE

Gminy mają ustawowy obowiązek realizacji działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii. Realizacja tych działań zgodnie z Ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi jest prowadzona w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii. Na mocy znowelizowanych przepisów dotyczących działań z obszaru profilaktyki uzależnień w ramach programu można także planować i finansować działania profilaktyczne służące przeciwdziałaniu uzależnieniom behawioralnym.

Problematyka uzależnień wymaga podejścia interdyscyplinarnego, a wszelkie podejmowane działania powinny mieć charakter długofalowy, dopasowany do różnych grup odbiorców, rzeczywistych potrzeb społeczności lokalnych oraz odpowiadać celom ustawowym. Program ma na celu edukację, wsparcie oraz aktywne przeciwdziałanie problemom związanym z uzależnieniami. Kluczowymi elementami skutecznej profilaktyki są:

- edukacja w zakresie informowania o zagrożeniach związanych z uzależnieniami oraz skutkach stosowania substancji psychoaktywnych,
- kreowanie silnych więzi rodzinnych i rówieśniczych, które mogą działać jako bufor przed uzależnieniami,
- rozwój umiejętności życiowych w zakresie uczenia radzenia sobie ze stresem, emocjami i wyzwaniami, co może zmniejszyć ryzyko sięgania po substancje jako formy ucieczki,
- zachęcanie do sportu i zdrowego stylu życia,
- promowanie alternatywnych form spędzania czasu, które nie wiążą się z używkami,
- dostęp do pomocy i zapewnienie łatwego dostępu do usług terapeutycznych i wsparcia psychologicznego dla osób zagrożonych uzależnieniami oraz osób uzależnionych.

Ważne jest zaangażowanie w działania profilaktyczne i edukacyjne całej społeczności, co przyczyni się do poprawy jakości życia w gminie.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla gminy Knurów na lata 2026-2027 jest kontynuacją programów realizowanych w latach ubiegłych, stanowi część Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych realizując lokalną międzysektorową politykę przeciwdziałania negatywnym skutkom spożywania alkoholu. Został opracowany w oparciu o doświadczenia zebrane podczas realizacji wcześniejszych edycji programów, uwzględniając możliwości Gminy w oparciu o posiadane zasoby a także uwzględniając rekomendacje dot.

realizowania i finansowania gminnych programów wskazane przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom.

II. PODSTAWY PRAWNE

Opracowanie Programu oparto na:

- ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2151),
- ustawie z dnia 29 lipca 20025 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1939 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1670 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 1214 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 49),
- ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1673),
- Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025 (Dz.U. z 2021 poz. 642),
- Rządowym Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024–2030 (Uchwała nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023, M.P. z 2023 r., poz. 1232 z późn. zm.),
- Programie Przeciwdziałania Uzależnieniom w województwie śląskim na lata 2022-2030 (Uchwała nr VI/44/4/2022 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 23 maja 2022 r.).

Niniejszy Program wpisuje się w cele:

- Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Knurów na lata 2021-2026 (Uchwała nr XLIII/540/2021 Rady Miasta Knurów z dnia 15 września 2021 r.),
- Gminnego Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doświadczających Przemocy Domowej dla Gminy Knurów na lata 2024-2030 (Uchwała nr IX/85/2024 Rady Miasta Knurów z dnia 18 grudnia 2024 r.).

III. DANE DIAGNOSTYCZNE

Podstawą do nakreślenia kierunków działań w niniejszym Programie są dane statystyczne i badania określające skalę problemu w wymiarze ogólnopolskim jak i lokalnym.

Dane demograficzne

	2022	2023	2024
Liczba ludności ogółem stan na dzień 30.06 każdego roku	34 986	34 528	34 096
kobiety (%)	52,50	52,60	52,65
mężczyźni (%)	47,50	47,40	47,35

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2022, 2023, 2024

Według danych na dzień 31.12.2024 r. liczba mieszkańców gminy wynosiła 33 897, z czego 27 826 stanowiły osoby powyżej 18 roku życia (dane ze Sprawozdania z działalności samorządów lokalnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w 2024 r.).

Liczba ludności gminy stanowi 29,96 % ludności powiatu, 0,78 % ludności województwa. Struktura ludności gminy w 2024 r. przedstawiała się następująco:

- osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 17,90 %,
- osoby w wieku produkcyjnym 56,62%,
- osoby w wieku poprodukcyjnym 25,48 %.

W latach 2014/2024 liczba ludności spadła o 13,29 %.

W zasobach infrastruktury społecznej gminy znajdują się 2 żłobki, 17 przedszkoli wraz z oddziałami przedszkolnymi przy szkołach, 7 szkół podstawowych, 2 szkoły ponadpodstawowe.

Na terenie Knurów nie funkcjonuje żadna poradnia leczenia uzależnień ani placówka wsparcia dziennego.

Pomoc społeczna

Realizatorem zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie Gminy Knurów jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Knurówie. Ośrodek realizuje swoje zadania w szczególności poprzez:

- przyznawanie przewidzianych ustawą świadczeń,
- pracę socjalną,

- analizę i ocenę zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej (w tym alkoholizm i narkomania, przemoc w rodzinie),
- realizację zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Knurowie w 2024 roku objął pomocą społeczną 662 rodzin, w tym z powodu:

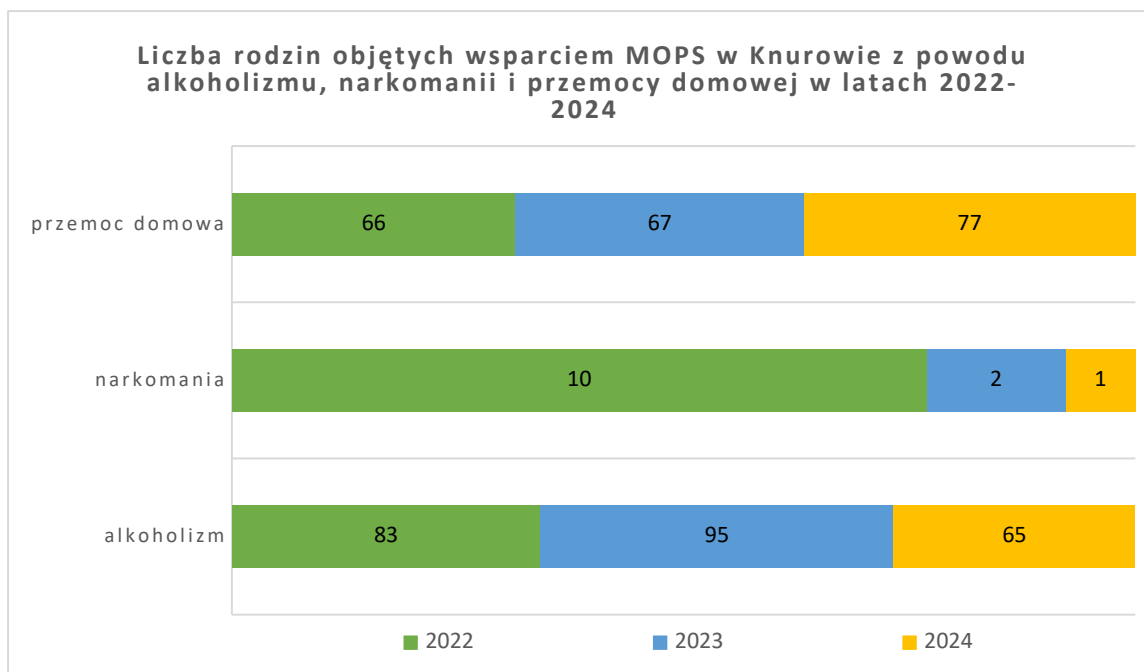
- alkoholizmu – 65 rodzin
- narkomanii – 1 rodzina
- przemocy – 64 rodzin.

W części rodzin wymienione dysfunkcje występowały łącznie.

	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej	315	307	685	641	662

Źródło: Raport z realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Knurów na lata 2021-2026 za rok 2024

Od 2022 roku liczba rodzin o objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej pozostaje na podobnym poziomie. W 2024 roku w porównaniu z rokiem poprzednim, zaobserwowano spadek liczby rodzin objętych wsparciem z powodu alkoholizmu, narkomanii, przemocy domowej. Rodziny, w których występują problemy opiekuńczo-wychowawcze w tym obarczone problemami uzależnień, na wniosek pracowników socjalnych lub w drodze postanowienia sądu obejmowane są wsparciem asystenta rodziny. Ponadto osoby znajdujące się w sytuacji kryzysowej są obejmowane wsparciem m.in. poprzez udzielanie poradnictwa psychologicznego, socjalnego i prawnego.

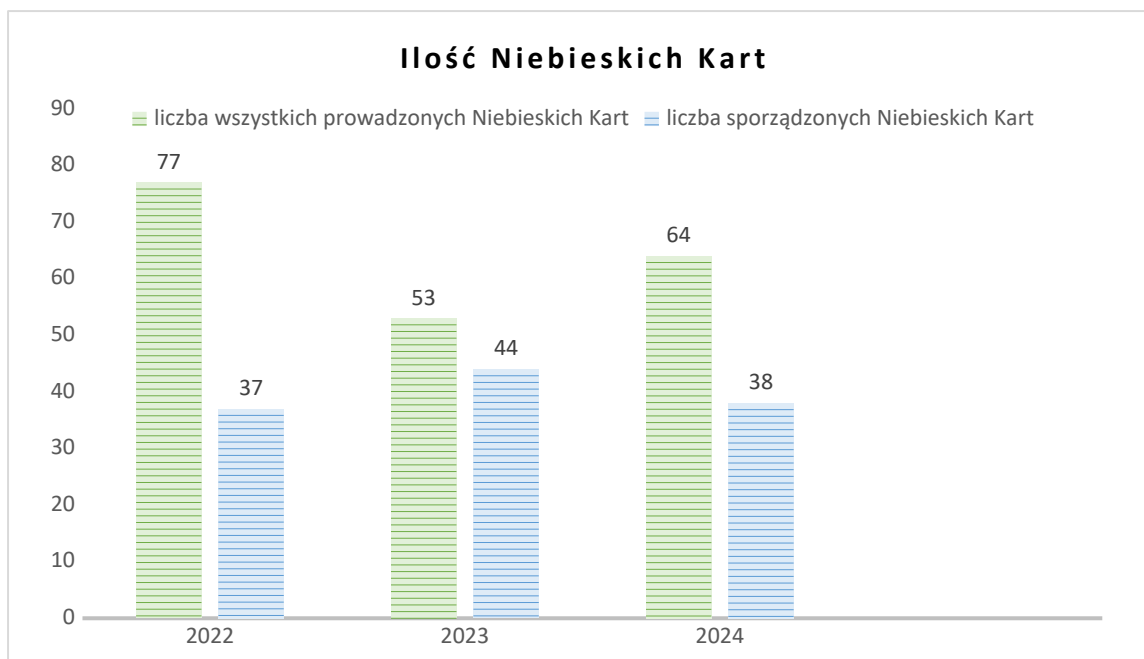

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za rok 2022,2023,2024

W przypadku podejrzenia istnienia przemocy inicjowana jest procedura „Niebieskie Karty”. Podmiotami zobligowanymi do wszczynania tej procedury są jednostki pomocy społecznej, Policja, oświata, służba zdrowia oraz Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Przemoc domowa

Przemoc domowa jest zjawiskiem niezwykle trudnym do zbadania, ponieważ osoby doświadczające przemocy w różny sposób zniekształcają swoje doświadczenia, np. racjonalizując zachowanie osoby stosującej przemoc lub usprawiedliwiając ją. Z danych z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym wynika, że 71,8% respondentów nie słyszało o przypadkach stosowania przemocy w rodzinie, 28,2% ankietowanych odpowiedziało, że takich przypadków nie zna. Jednocześnie oceniając ryzyko nasilania się problemu 47,5% ankietowanych odpowiedziało twierdząco. Należy jednak pamiętać, że przemoc domowa jest w dużej mierze zjawiskiem ukrytym i wiele osób doznających przemocy nie zgłasza się po pomoc. Problem przemocy często łączy się z piciem alkoholu, zażywaniem narkotyków i dopalaczy. Z danych MOPS i GKRPA wynika, że w 2024 r. wśród osób stosujących przemoc 23% było wskazanych jako osoby nadużywające alkoholu.

Źródło:

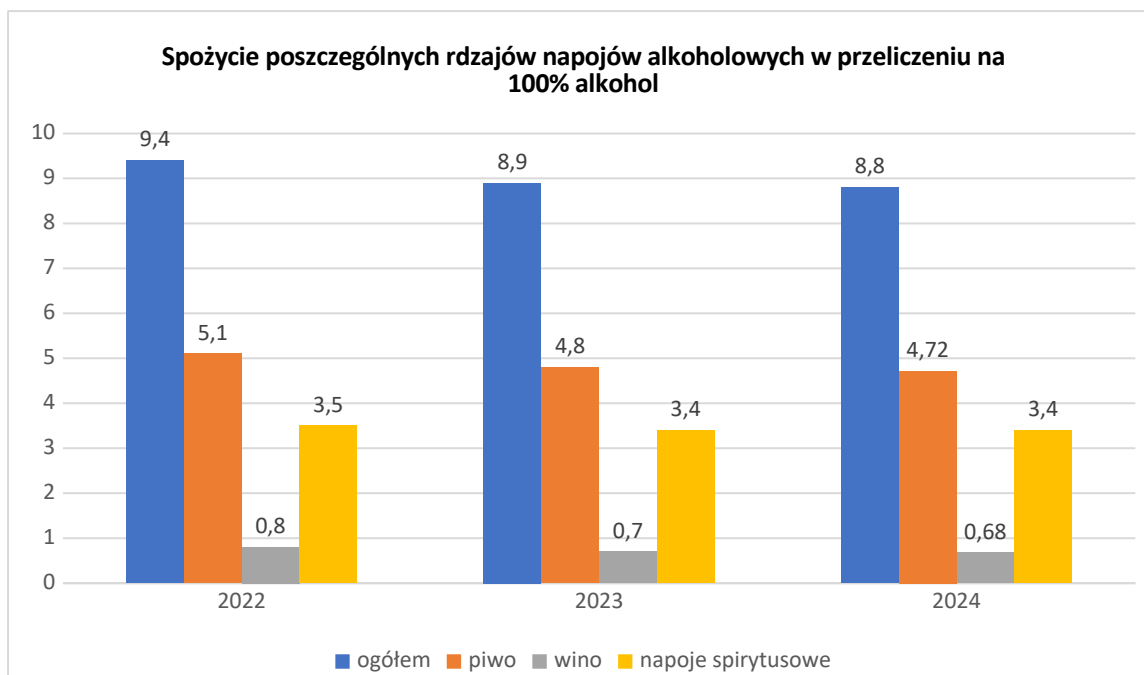
Sprawozdania z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Knurowie za 2022-2024, Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doświadczających Przemocy Domowej dla Gminy Knurów na lata 2024-2030

Rynek alkoholowy

Konsumpcja alkoholu na mieszkańca w Polsce wynosiła w 2024 r.:

- 8,8 l ogółem
- 4,72 l piwa
- 3,40 l napoje spirytusowe
- 0,68 l wino

Od trzech lat odnotowuje się obniżenie wielkości spożycia napojów alkoholowych za sprawą zmniejszania się spożycia piwa, natomiast spożycie mocnych napojów alkoholowych pozostaje na porównywalnym poziomie.

Źródło: KCPU na podstawie danych GUS

Jak wynika z badania ESPAD 2024 napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży. Chociaż raz w ciągu całego swojego życia piło 72,9% piętnasto-szesnastolatków i 91,3% siedemnasto-osiemnastolatków. Picie napojów alkoholowych jest na tyle rozpowszechnione, że w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem piło 39,1% piętnasto-szesnastolatków i 73,3% siedemnasto-osiemnastolatków. Uwagę zwraca wysoki poziom dostępności napojów alkoholowych przejawiający się w ocenach respondentów. W zakresie ocen dostępności napojów alkoholowych odnotować trzeba powolną, ale konsekwentnie pozytywną tendencję zmniejszania się ilości uczniów określających swój dostęp jako bardzo łatwy. Większość młodzieży jest dobrze zorientowana w zakresie ryzyka szkód zdrowotnych i społecznych związanych z piciem alkoholu.

poziom klasy		2015	2019	2024
Młodsza kohorta (15-16 lat) dane w %	Kiedykolwiek w życiu	83,8	80,0	72,9
	w czasie 12 miesięcy przed badaniem	71,7	67,9	59,7
	w czasie 30 dni przed badaniem	48,6	46,7	39,1
Starsza kohorta (17-18 lat) dane w %	Kiedykolwiek w życiu	95,8	92,8	91,3
	w czasie 12 miesięcy przed badaniem	92,7	89,0	86,3
	w czasie 30 dni przed badaniem	82,3	76,1	73,3

Źródło: Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną raport Ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2024 r. (ESPAD 2024)

W celu przedstawienia rynku sprzedaży napojów alkoholowych w gminie w tabeli poniżej zestawiono dane zebrane od podmiotów działających na terenie Knuruwa.

WSKAŹNIK	DANE ILOŚCIOWE
Liczba mieszkańców stan na dzień 31.12.2024	33 897
Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie: stan na dzień 31.12.2024	
przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy)	70
przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne)	26
Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych o zawartości alkoholu powyżej 18% stan na dzień 31.12.2024	
przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy)	67
przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne)	23
Maksymalna liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych określona przez uchwałę Rady Miasta stan na dzień 31.12.2024 r.	
przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy)	255
przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne)	150
Liczba zezwoleń uprawniających do sprzedaży napojów alkoholowych ważnych w 2024 r.	
przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy)	205
przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne)	65
Wartość alkoholu sprzedanego w roku 2024 na terenie gminy Knurów łącznie	55 440 139,57 zł
do 4,5% oraz piwa	24 387 162,85 zł
4,5%-18% bez piwa	6 340 395,04 zł
powyżej 18%	24 712 581,68 zł
Liczba osadzonych osób nietrzeźwych	78
Liczba wniosków złożonych do GKRPA dot. osób wskazanych jako nadużywające alkoholu	27

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów lokalnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w 2024 r. (KCPU-G1)

Narkotyki i substancje psychoaktywne

Uzależnienie od narkotyków, podobnie jak uzależnienie od alkoholu, charakteryzuje się kompulsywną, trudną do opanowania potrzebą przyjmowania danej substancji, bez względu na wynikające z tego szkodliwe konsekwencje. Jak wskazują badania, większość decyzji by spróbować tego rodzaju substancji po raz pierwszy jest zazwyczaj dobrowolna. Badania ogólnopolskie wskazują na znacznie niższy poziom rozpowszechnienia używania substancji nielegalnych, niż legalnych w tym alkoholu. Większość badanych, którzy przyznali się do doświadczeń z narkotykami eksperymentowała z marihuaną lub haszyszem. Chociaż raz w ciągu całego życia używało tych substancji 17% młodszych uczniów i 33% starszych

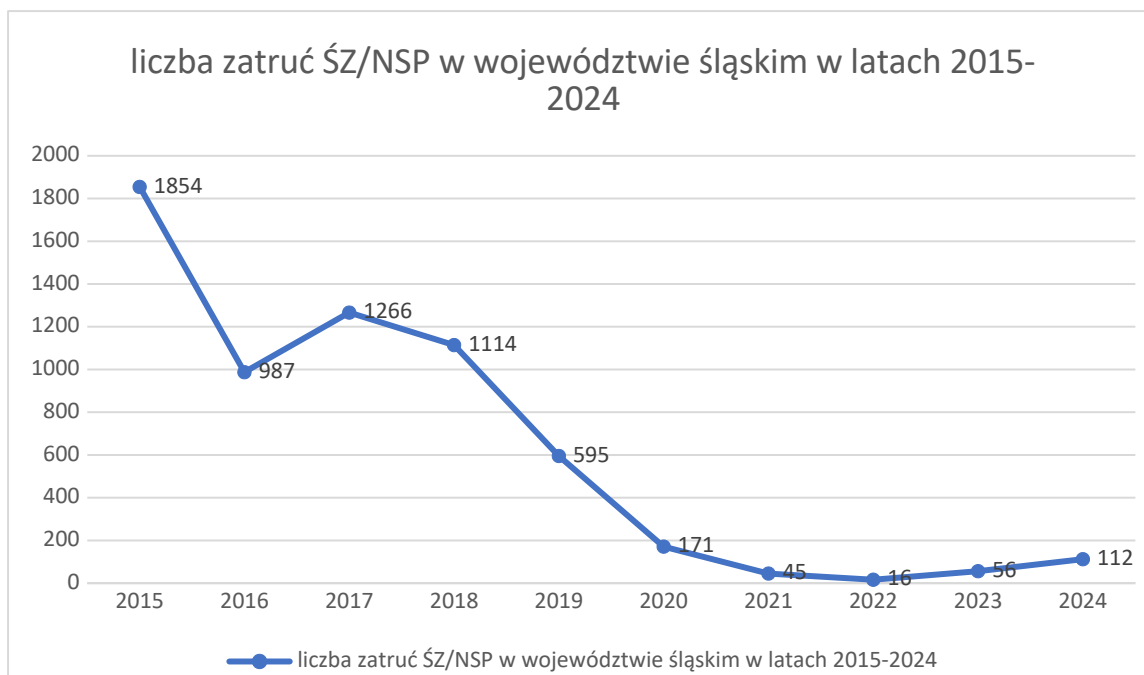
uczniów. Aktualne, okazjonalne używanie substancji nielegalnych, czego wskaźnikiem jest używanie w czasie ostatnich 12 miesięcy, także stawia przetwory konopi indyjskich na pierwszym miejscu pod względem rozpowszechnienia. Zarówno eksperymentowanie z substancjami nielegalnymi, jak ich okazjonalne używanie jest bardziej rozpowszechnione wśród chłopców niż wśród dziewcząt.

poziom klasy	Rodzaj substancji	2015	2019	2024
Młodsza kohorta (15-16 lat) dane w %	Marihuana lub haszysz	25,0	21,4	16,9
	Leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza	17,0	15,1	17,9
	Leki przeciwbólowe w celu odurzenia się	7,4	6,6	9,9
	Alkohol razem z tabletkami	5,7	5,3	7,5
	Alkohol razem z marihuaną	x	12,1	9,1
Starsza kohorta (17-18 lat) dane w %	Marihuana lub haszysz	43,0	37,2	33,1
	Leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza	17,9	18,3	20,7
	Leki przeciwbólowe w celu odurzenia się	6,7	5,9	8,6
	Alkohol razem z tabletkami	7,3	6,9	10,9
	Alkohol razem z marihuaną	x	24,1	19,1

Źródło: Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną raport Ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2024 r. (ESPAD 2024)

Nowym zjawiskiem, widocznym w szczególności w środowisku młodzieży jest używanie nowych substancji psychoaktywnych (NSP) oraz środków zastępczych (ŚZ). Odsetki uczniów, którzy używali nowych substancji psychoaktywnych są znacznie niższe niż odsetki używających przetworów konopi indyjskich.

W 2024 roku w Systemie Monitorowania Informacji O Środkach Zastępczych i Nowych Substancjach Psychoaktywnych (SMIOD) w rejestrze zgłoszonych zatruc lub podejrzeń zatruc znalazło się łącznie 2719 przypadków, w tym 557 przypadków w zakresie ŚZ i NSP oraz 2162 przypadków w grupie pozostałych substancji (środki odurzające, substancje psychotropowe, leki, inne). W SMIOD ujęto 557 przypadków interwencji medycznych zakwalifikowanych jako zatrucie lub podejrzenie zatrucia środkiem zastępczym lub nową substancją psychoaktywną. Najwięcej zgłoszeń pochodziło z województw: małopolskiego (167), śląskiego (112) i lubuskiego (63). Wskaźnik interwencji medycznych związanych z zatruciem ŚZ/NSP w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców dla całego kraju w 2024 r. wyniósł 1,48. W województwie śląskim wskaźnik ten był wyższy od współczynnika określonego dla całego kraju i wyniósł 2,6.

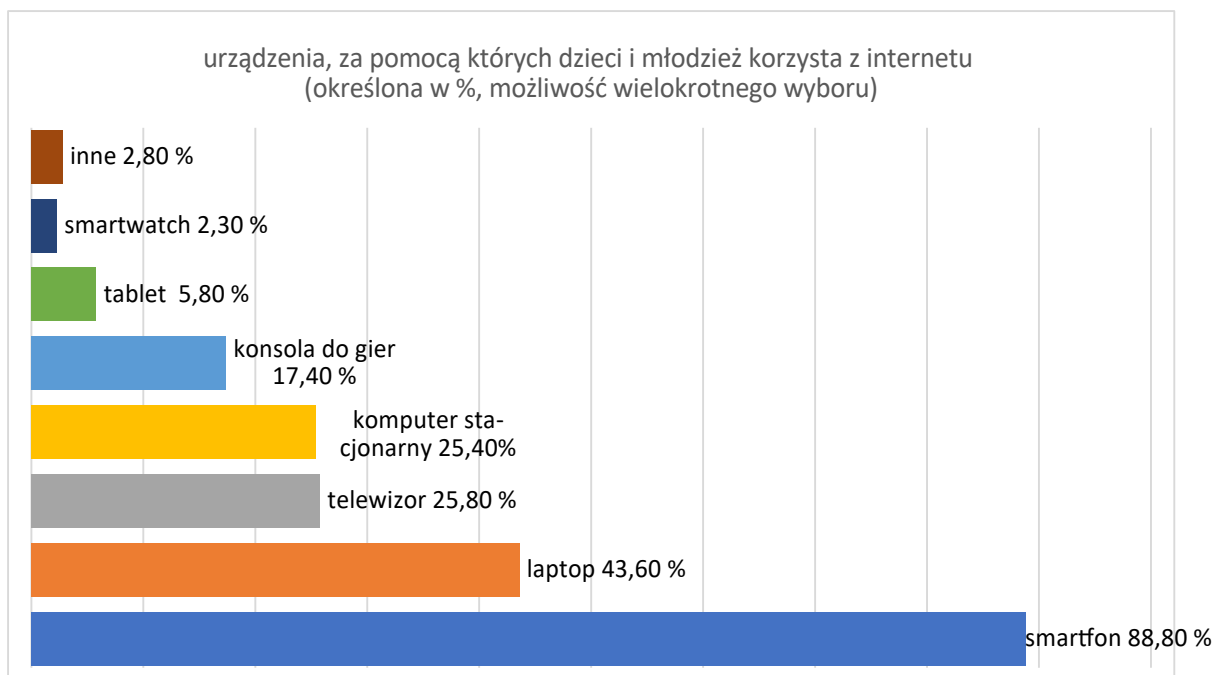

Źródło: Raport Głównego Inspektora Sanitarnego dotyczący zatruć środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi w Polsce za 2024 r.

Przypadki zatruć/podejrzeń zatruć ŚZ/NSP dotyczyły głównie mężczyzn - odsetek udziału mężczyzn w zatruciach ŚZ/NSP w 2024 r. wyniósł 67,5%.

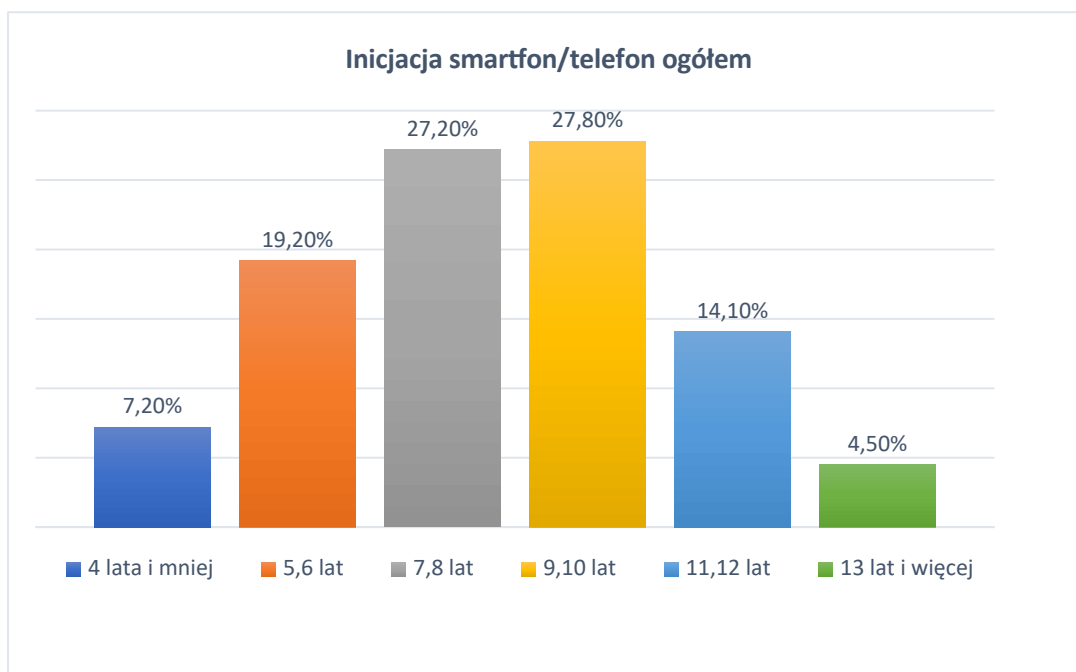
Uzależnienia behawioralne

Mianem uzależnienia behawioralnego określamy kompleks zjawisk fizjologicznych, behawioralnych i poznawczych, wśród których niekontrolowane wykonywanie pewnych czynności dominuje nad innymi aktywnościami w życiu człowieka. Wiąże się z upośledzeniem kontroli, poczuciem przymusu i kontynuowaniem zachowania, pomimo jego szkodliwych następstw. Uzależnienie jest zwykle efektem długotrwałego i szkodliwego procesu, w wyniku którego objawy związane z wykonywaniem danego zachowania (bądź zachowań) wpisują się w całościowe, bio-psycho-społeczne funkcjonowanie osoby, a jego negatywne konsekwencje odczuwalne są nie tylko dla samej jednostki, ale często również dla jej najbliższego otoczenia. Ważnym aspektem uzależnień behawioralnych jest uzależnienie od komputera, telefonu czy internetu. Internet dla młodych osób to realny świat społeczny, w którym socjalizują normy, wartości, budują tożsamości i w którym koncentrują swoje kanały komunikacji. Obserwuje się wzrost czasu korzystania z internetu przez nastolatki w dni powszednie (w 2024 - 5 godzin 36 minut, w 2020 - 4 godziny 50 minut). Aktywność nastolatków w dni wolne od zajęć szkolnych koncentruje się głównie na cyberprzestrzeni (średnio 6 godzin i 16 minut).

Źródło: Raport ogólnopolskiego badania uczniów i rodziców NASTOLATKI 3.0

To na co należy zwrócić uwagę to niski wiek inicjacji do korzystania z urządzeń elektronicznych. Może to prowadzić do problemów w funkcjonowaniu społecznym, emocjonalnym a także uzależnień. Sieć staje się także polem rozwoju kolejnego problemu – uzależnienia od gier hazardowych.

Źródło: Raport ogólnopolskiego badania uczniów i rodziców NASTOLATKI 3.0

Czynniki chroniące i czynniki ryzyka

Czynniki ryzyka i czynniki chroniące to zespół różnych uwarunkowań, które decydują o podatności na uzależnienie lub o ograniczeniu ryzyka jego wystąpienia.

Rodzaje czynników ryzyka:

- **indywidualne**
  - niska samoocena,
  - deficyty rozwojowe: nadpobudliwość, słaba odporność na frustrację, niedojrzałość emocjonalna i społeczna, słaba kontrola wewnętrzna,
  - cechy charakteru takie jak: impulsywność, skłonność do zachowań ryzykownych, wysoki poziom lęku i niepokoju,
  - podatność na wpływy,
  - niski poziom oczekiwanego sukcesu,
  - duże zapotrzebowanie na stymulację,
  - wcześnie występujące zachowania problemowe (zachowania opozycyjne, buntownicze, agresywne),
  - wczesne rozpoczynanie eksperymentowania z substancjami psychoaktywnymi (inicjacja przed 12 rokiem życia),
  - pozytywne oczekiwania dotyczące skutków picia alkoholu i używania innych substancji;
- **rodzinne**
  - niekorzystne czynniki prenatalne (palenia papierosów lub picie alkoholu przez matkę w czasie ciąży),
  - brak więzi z rodzicami, wrogość wobec dziecka,
  - konflikty rodzinne z udziałem dziecka,
  - nieprawidłowa realizacja ról rodzicielskich (słaby nadzór nad dzieckiem, małe zaangażowanie rodziców w aktywność dziecka, surowa dyscyplina w domu lub brak dyscypliny; niekonsekwencja wychowawcza),
  - przyzwalające postawy rodziców wobec różnych zachowań problemowych dzieci,
  - antyspołeczne wzorce ról w dzieciństwie, negatywne wzory starszego rodzeństwa (picie, palenie, używanie narkotyków),
  - przestępczość, nadużywanie środków psychoaktywnych przez rodziców, choroby psychiczne rodziców;
- **związane ze szkołą**

- zły klimat społeczny szkoły, niski poziom nauczania, brak wsparcia nauczycieli wczesne niepowodzenia w nauce,
- negatywny stosunek do szkoły i obowiązków szkolnych,
- problemy z zachowaniem w szkole;
- **rówieśnicze**
  - przynależność do niekonstruktywnej grupy rówieśniczej (rówieśnicy z problemami w zachowaniu, nie respektujący norm społecznych, używający substancji psychoaktywnych),
  - obserwowanie u rówieśników aprobaty dla używania substancji psychoaktywnych odrzucenie przez rówieśników;
- **środowiskowe**
  - duża dostępność substancji psychoaktywnych,
  - nasilenie przemocy w środowisku lokalnym,
  - bieda, niski status społeczno-ekonomiczny,
  - wysoka przestępczość, nieprzestrzeganie prawa;

Rodzaje czynników chroniących:

- **indywidualne**
  - wysoka inteligencja, zdolność uczenia się, ciekawość poznawcza,
  - posiadanie planów i celów życiowych, aspiracje edukacyjne,
  - zrównoważony temperament, towarzyskość, dobre zdolności adaptacyjne,
  - sprawne mechanizmy samokontroli (radzenie sobie z negatywnymi emocjami, kontrola impulsów),
  - poczucie własnej wartości, wiara we własne możliwości, optymizm i pogoda ducha,
  - umiejętności społeczne (porozumiewanie się z innymi w sytuacjach konfliktowych, rozwiązywanie problemów, asertywność, poczucie własnej skuteczności);
- **rodzinne**
  - silna więź z rodzicami,
  - zaangażowanie rodziców w życie dziecka,
  - wsparcie ze strony rodziców, zaspokajanie potrzeb dziecka (emocjonalnych, poznawczych, społecznych i materialnych),
  - zasady rodzinne, jasne oczekiwania rodziców;
- **związane ze szkołą**
  - poczucie przynależności do szkoły,

- pozytywny klimat szkoły i wsparcie nauczycieli,
- wymaganie od uczniów odpowiedzialności i udzielania sobie wzajemnej pomocy,
- wzmocnienia pozytywne, okazje do przeżycia sukcesu i rozpoznawania własnych osiągnięć;
- **rówieśnicze**
  - przynależność do pozytywnej grupy rówieśniczej (rówieśnicy akceptujący normy, z aspiracjami edukacyjnymi, prospołeczni);
- **środowiskowe**
  - zaangażowanie w konstruktywną działalność (dostęp do klubów młodzieżowych, klubów sportowych, wspólnot religijnych, wolontariat),
  - przyjazne i bezpieczne sąsiedztwo (dostęp do ośrodków rekreacji, klubów, poradni, ośrodków interwencji kryzysowej),
  - obecność wspierających, mądrych dorosłych;

Czynniki chroniące nie są prostym przeciwieństwem czynników ryzyka. Ich ochronny wpływ polega na tym, że działają one kompensacyjnie lub moderująco na różnorakie czynniki ryzyka odpowiedzialne za rozwój zachowań ryzykownych. Wpływ poszczególnych czynników chroniących nie jest równie silny we wszystkich fazach rozwojowych. Niektóre czynniki silnie chroniące w okresie dzieciństwa tracą swą siłę oddziaływania w okresie dojrzewania lub wczesnej dorosłości. Pojedynczych czynników ryzyka natomiast nie uznaje się za bezpośrednią przyczynę zaburzeń w rozwoju dzieci i młodzieży, ponadto efekty oddziaływania czynników ryzyka na różne osoby nie są takie same. Stopień prawdopodobieństwa pojawienia się u młodego człowieka nieprawidłowych zachowań zależy jest od wystąpienia określonej kombinacji czynników ryzyka i czynników chroniących. Przewaga czynników chroniących nad czynnikami ryzyka odpowiada za zmniejszone niebezpieczeństwo zachowań szkodliwych związanych z nadużywaniem substancji, uzależnieniem od czynności, agresją, przemocą, wykroczeniami i zachowaniami przestępczymi. We współczesnej profilaktyce kluczowym jest osłabianie czynników ryzyka oraz inicjowanie i wzmacnianie czynników chroniących co pozwala ograniczać skalę, nasilenie zachowań ryzykownych i problemów młodzieży oraz zidentyfikowanie takich czynników ryzyka i czynników chroniących, które byłyby wspólne dla wielu problemów.

IV. REALIZATORZY PROGRAMU

- Urząd Miasta w Knurowie,

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- jednostki organizacyjne Urzędu Miasta, w szczególności: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Knurowie, szkoły i placówki systemu oświaty, Straż Miejska, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Knurowie, Centrum Kultury w Knurowie,

Miasto przy realizacji zadań wynikających z Programu współpracuje także z :

- Komendą Miejską Policji,
- Sądem Rejonowym w Gliwicach,
- Prokuraturą Rejonową,
- podmiotami leczniczymi,
- organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami działającymi w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.

V. ADRESACI PROGRAMU

Adresatami Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026-2027 są wszyscy mieszkańcy Gminy. Program opiera się głównie na działaniach z zakresu profilaktyki, skierowanych do odbiorców bez względu na stopień indywidualnego ryzyka występowania problemów związanych z używaniem alkoholu i narkotyków oraz problemem przemocy. Szczególną uwagę w obszarze profilaktyki poświęca się dzieciom i młodzieży, rodzicom, opiekunom i kobietom w ciąży. Ponadto kierunki realizacji Programu w ramach profilaktyki mogą być realizowane na trzech poziomach w zależności od stopnia ryzyka:

1. **profilaktyka uniwersalna**, adresowana do całej niezdiagnozowanej populacji, gdzie celem jest dostarczenie każdemu wiedzy i umiejętności niezbędnych do zapobiegania problemom,
2. **profilaktyka selektywna**, adresowana do jednostek i grupy zwiększonego ryzyka, które podlegają działaniu licznych czynników ryzyka i są bardziej zagrożone wystąpieniem problemów i zaburzeń, następuje dostosowanie do specyficznych potrzeb jednostki czy grupy,
3. **profilaktyka wskazująca**, adresowana do jednostek lub grup wysokiego ryzyka, gdzie uwidocznione są wczesne symptomy problemów związanych z używaniem alkoholu, środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych bądź problemów wynikających z uzależnień behawioralnych, ale nie jest to jeszcze terapia.

VI. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Program realizowany będzie w oparciu o środki własne Gminy Knurów pochodzące z:

- opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych,
- opłat od sprzedaży napojów alkoholowych w opakowaniach jednostkowych o ilości nominalnej nieprzekraczającej 300 ml.

Środki są ujęte w planach budżetowych Gminy Knurów: dział 851 (ochrona zdrowia) rozdział 85153 (przeciwdziałanie narkomanii) i 85154 (przeciwdziałanie alkoholizmowi).

VII. CEL GŁÓWNY PROGRAMU

Celem głównym programu jest realizacja działań profilaktycznych w szkołach, edukacja publiczna w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom oraz przemocy domowej, wzmocnienie działań w zakresie promocji zdrowego stylu życia oraz udostępnienie oferty pomocowej służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych, innych uzależnień oraz przemocy domowej.

VIII. SZCZEGÓŁOWE CELE I ZADANIA PROGRAMU

Opis celów szczegółowych i działań zawiera Załącznik nr 1 do Programu. Program realizowany będzie na bieżąco w latach 2026-2027.

IX. DZIAŁALNOŚĆ GMINNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Knurowie (GKRPA) została powołana Zarządzeniem nr 398/MOPS/2024 Prezydenta Miasta Knurów z dnia 05.09.2024 r. Do jej zadań należy w szczególności inicjowanie działań w zakresie określonym w celach niniejszego programu oraz podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego.

Zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:

Członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych za prace na rzecz Komisji otrzymują wynagrodzenie:

- Przewodniczący 100 złotych brutto
- Zastępca Przewodniczącego 70 złotych brutto

- pozostali członkowie 50 złotych brutto

Wynagrodzenie przysługuje za każdorazowe uczestnictwo w posiedzeniu Komisji, wypłacane jest kwartalnie na podstawie list obecności z posiedzeń Komisji.

X. MONITORING PROGRAMU

Za monitorowanie i ewaluację programu jest odpowiedzialny Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Knurowie. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych współuczestniczy w prawidłowej realizacji wyznaczonych zadań. Monitoring pozwoli ocenić postępy z prowadzonych działań, zweryfikować tempo i kierunek, w którym zmierza program, pozwoli także na bieżącą modyfikację działań umożliwiając dostosowanie programu do zmieniających się warunków oraz potrzeb.

Zadania Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026-2027

CEL SZCZEGÓŁOWY: Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych oraz zagrożonych uzależnieniem		
Sposób realizacji	Realizator	Wskaźniki realizacji
Prowadzenie Punktu Konsultacyjnego dla Osób Uzależnionych i Ich Rodzin	<ul style="list-style-type: none"> Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Knurowie 	<ul style="list-style-type: none"> ilość udzielonych porad indywidualnych ilość spotkań grupowych
CEL SZCZEGÓŁOWY: Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, narkomanii pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą domową		
Sposób realizacji	Realizator	Wskaźniki realizacji
Wspieranie rodzin w przewycięzaniu sytuacji kryzysowych (w tym związanych z przemocą domową)	<ul style="list-style-type: none"> Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Knurowie Zespół Interdyscyplinarny 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób korzystających ze wsparcia liczba rodzin, w których wszczęto procedurę Niebieskiej Karty
Podejmowanie działań wobec osób wskazanych jako nadużywające alkoholu	<ul style="list-style-type: none"> Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Knurowie 	<ul style="list-style-type: none"> liczba wszczętych działań liczba wniosków skierowanych do sądu
Wspieranie działalności placówek wsparcia dziennego dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym/problemem używania innych substancji psychoaktywnych	<ul style="list-style-type: none"> realizator wyłoniony w konkursie na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie 	<ul style="list-style-type: none"> liczba placówek liczba dzieci
CEL SZCZEGÓŁOWY: Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii oraz uzależnień behawioralnych, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych		
Sposób realizacji	Realizator	Wskaźniki realizacji
Realizacja programów, warsztatów, akcji profilaktycznych dla dzieci i młodzieży	<ul style="list-style-type: none"> Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Knurowie Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Knurowie 	<ul style="list-style-type: none"> Rodzaj działań liczba osób objętych działaniami
Działania o charakterze edukacyjnym przeznaczonych dla rodziców, w tym organizowanie i prowadzenie Treningów Umiejętności Rodzicielskich dla rodzin z grup ryzyka	<ul style="list-style-type: none"> Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Knurowie 	<ul style="list-style-type: none"> Rodzaj działań liczba uczestników
Podnoszenie kompetencji przedstawicieli instytucji zajmujących się udzielaniem pomocy dziecku, rodzinie, osobom uzależnionym	<ul style="list-style-type: none"> Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Knurowie Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Knurowie 	<ul style="list-style-type: none"> rodzaje form edukacyjnych liczba uczestników
Prowadzenie lokalnych profilaktycznych działań informacyjno-	<ul style="list-style-type: none"> Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Knurowie 	<ul style="list-style-type: none"> rodzaj działań

edukacyjnych oraz włączanie się w realizację kampanii ogólnopolskich	<ul style="list-style-type: none"> • Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Knurowie 	
Zakup materiałów profilaktycznych i informacyjno – edukacyjnych niezbędnych do realizacji działań	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Knurowie • Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Knurowie 	<ul style="list-style-type: none"> • rodzaj materiałów
Diagnozowanie i monitorowanie stanu problemów alkoholowych, narkomanii oraz uzależnień behawioralnych na terenie miasta oraz finansowanie lub dofinansowanie monitorowania skali problemów uzależnień w środowisku lokalnym poprzez m.in. prowadzenie badań, sondaży, tworzenie lokalnych diagnoz, ewaluacji prowadzonych działań profilaktycznych	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Knurowie • Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Knurowie 	<ul style="list-style-type: none"> • rodzaj działań
Dofinansowanie pozalekcyjnych zajęć kulturalnych i sportowych wraz z programem profilaktyczno-wychowawczym i dożywianiem dla dzieci z grup ryzyka oraz kolonii, półkolonii i obozów wraz z programem profilaktyczno-wychowawczym i wyżywieniem dla dzieci z grup ryzyka	<ul style="list-style-type: none"> • realizator wyłoniony w konkursie na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie • Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Knurowie • Centrum Kultury w Knurowie • Miejskie Przedszkola i Miejskie Szkoły Podstawowe • Miejskie Ognisko Pracy Pozaszkolnej 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba przedsięwzięć • liczba uczestników
Organizowanie zajęć edukacyjnych, imprez kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych z elementami profilaktyki i promocji zdrowia jako przeciwwaga dla uzależnień	<ul style="list-style-type: none"> • realizator wyłoniony w konkursie na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie • Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Knurowie • Centrum Kultury w Knurowie 	<ul style="list-style-type: none"> • rodzaj przedsięwzięć
Dofinansowanie budowy, modernizacji, remontów obiektów i terenów służących kulturze, kulturze fizycznej, rekreacji oraz miejsc spędzania czasu wolnego służących działaniom profilaktycznym	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miasta w Knurowie • Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Knurowie • Centrum Kultury w Knurowie 	<ul style="list-style-type: none"> • rodzaj przedsięwzięć
CEL SZCZEGÓŁOWY:		
Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych, narkomanii		
Sposób realizacji	Realizator	Wskaźniki realizacji
Wspieranie różnych form samopomocy	<ul style="list-style-type: none"> • realizator wyłoniony w konkursie na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba podpisanych umów/udzielonych dotacji
CEL SZCZEGÓŁOWY:		
Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ reklama napojów alkoholowych i art. 15 zakaz sprzedaży alkoholu niepełnoletnim, nietrzeźwym, pod zastaw lub na kredyt ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego		
Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13 ¹ i art. 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Świadczeń Socjalnych i Działalności Gospodarczej Urzędu Miasta w Knurowie 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba interwencji • ilość spraw w postępowaniu sądowym

występowanie do sądu w charakterze oskarżyciela publicznego		
Przeprowadzanie kontroli w punktach sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży i w miejscu sprzedaży	<ul style="list-style-type: none"> •Wydział Świadczeń Socjalnych i Działalności Gospodarczej Urzędu Miasta w Knurowie 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba kontroli
Opiniowanie wniosków o wydanie zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych	<ul style="list-style-type: none"> •Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Knurowie 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba zaopiniowanych wniosków
Prowadzenie interwencji w związku z łamaniem zakazu spożywania alkoholu w miejscach publicznych	<ul style="list-style-type: none"> •Policja •Straż Miejska 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba interwencji
osadzanie osób nietrzeźwych	<ul style="list-style-type: none"> •Komenda Wojewódzka Policji 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób osadzonych
CEL SZCZEGÓŁOWY: Pomoc społeczna osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych, dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz integrowanie tych osób ze środowiskiem lokalnym przez wykorzystanie pracy socjalnej i kontraktu socjalnego		
Udzielanie rodzinom, w których występują problemy uzależnień, przemocy domowej wsparcia zgodnie z ustawą o pomocy społecznej	<ul style="list-style-type: none"> •Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Knurowie 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin objętych wsparciem • liczba kontraktów socjalnych